

Zespół Szkół Nr 4 w Wałbrzychu

**IV Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Integracyjnymi
Liceum Sportowe**

***PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA
Z BIOLOGII***

W LICEUM

Rok szkolny 2011/2012

**Opracowały: *mgr Anna Domagalska*
*mgr Dorota Krajewska***

Wałbrzych, 01 wrzesień 2011r.

Przedmiotowy System Oceniania z biologii w liceum

I. Przedmiotowy system oceniania (PSO) opracowany został na podstawie:

1. Rozporządzenia MEN w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów w szkołach publicznych
2. Wewnątrzszkolnego Systemu Oceniania w Zespole Szkół Nr 4 w Wałbrzychu
3. PSO z biologii uwzględnia podstawę programową kształcenia ogólnego i program nauczania biologii w liceum ogólnokształcącym i liceum profilowanym DKOS-4015-5/02 (OPERON).

II. Cele edukacyjne z biologii:

1. Pogłębianie rozumienia podstaw działania własnego organizmu w stosunku do wiedzy nabytej w gimnazjum.
2. Kształtowanie postawy odpowiedzialności za zdrowie swoje i innych.
3. Rozumienie zależności istniejących w środowisku przyrodniczym.
4. Rozumienie potrzeby zachowania bioróżnorodności.
5. Poznanie zależności w funkcjonowaniu organizmów żywych na różnych poziomach organizacji.
6. Poznanie teorii i praw biologicznych.
7. Poznanie przykładowych metod badawczych stosowanych w biologii.
8. Integracja wiedzy z różnych dziedzin do wyjaśniania zjawisk biologicznych.
9. Rozumienie znaczenia nowoczesnych kierunków biologii dla postępu w biotechnologii i medycynie.
10. Uzyskanie świadomości zagrożeń cywilizacyjnych wynikających z działalności człowieka.

III. Przedmiotem kontroli i oceny osiągnięć edukacyjnych ucznia są:

1. Wiadomości (zapamiętywanie, rozumienie)
2. Umiejętności (zastosowanie wiadomości w sytuacjach typowych i problemowych)
3. Postawy i przekonania (aktywność, zaangażowanie w proces uczenia się)

IV. Kontakt między nauczycielem a uczniem na sposób oceniania:

- a) uczeń jest oceniany zgodnie z zasadami sprawiedliwości;
- b) sprawdziany (prace klasowe) i odpowiedzi ustne są obowiązkowe;
- a) prace klasowe są zapowiadane z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem i podany jest zakres sprawdzanych umiejętności i wiedzy;
- b) kartkówki nie muszą być zapowiadane i nie mogą być poprawiane; obejmują 2 ostatnie lekcje lub zadanie domowe;
- c) uczeń nieobecny na sprawdzianie (pracy klasowej) musi ją napisać w terminie uzgodnionym z nauczycielem; nie napisanie pracy w drugim terminie jest równorzędne z oceną niedostateczną.
- d) pracę klasową napisaną na ocenę niedostateczną można poprawić; poprawa jest dobrowolna i odbywa się w ciągu 2 tygodni od dnia poinformowania o ocenach; uczeń poprawia pracę tylko raz i brana jest pod uwagę ocena z pracy poprawionej;

Zespół Szkół Nr 4 w Wałbrzychu

- e) po dłuższej nieobecności w szkole (powyżej 1 tygodnia) uczeń ma prawo nie być oceniany przez 2 kolejne lekcje (nie dotyczy prac klasowych);
- f) uczeń ma prawo do zgłoszenia raz w semestrze nieprzygotowania się do lekcji; przez nieprzygotowanie się do lekcji rozumiemy: brak zeszytu, brak pracy domowej, niegotowość do odpowiedzi, brak pomocy potrzebnych do lekcji; nieprzygotowanie do lekcji uczeń zgłasza w trakcie czytania listy obecności; nauczyciel ma prawo zwiększyć liczbę nieprzygotowań;
- g) po wykorzystaniu limitu określonego powyżej uczeń otrzymuje za każde nieprzygotowanie ocenę niedostateczną;
- h) nauczyciel nie zadaje zadania domowego w piątek, jeśli następna lekcja jest w poniedziałek, na ferie świąteczne, ferie zimowe, dłuższe przerwy w zajęciach;
- i) na koniec semestru i roku szkolnego nie przewiduje się dodatkowych sprawdzianów zaliczeniowych;
- j) uczeń, który otrzymał ocenę niedostateczną w I semestrze, ma obowiązek w przeciągu 14 dni roboczych zgłosić się do nauczyciela w celu ustalenia terminu i formy zaliczenia semestru;
- k) aktywność na lekcji nagradzana jest „plusem”; za 5 zgromadzonych „plusów” uczeń otrzymuje ocenę bardzo dobrą; przez aktywność na lekcji rozumiemy: częste zgłaszanie się na lekcji i udzielanie poprawnych odpowiedzi, rozwiązywanie dodatkowych zadań na lekcji, aktywną pracę w grupach;
- l) wszystkie formy aktywności ucznia oceniane są w skali stopniowej;
- m) uczeń korzystający podczas kontrolnych prac pisemnych z niedozwolonych pomocy, świadomie zmieniający wcześniej rząd oraz podpowiadający otrzymuje ocenę niedostateczną. Otrzymałą ocenę może poprawić.
- n) przy ocenianiu nauczyciel uwzględnia możliwości intelektualne ucznia, wysiłek wkładany przez ucznia w wywiązywanie się z obowiązków lekcyjnych, aktywność podczas lekcji, chęć uczestniczenia w zajęciach i zadaniach dodatkowych;
- o) uczniowie wykazujący uzdolnienia w dziedzinie biologii mogą uczestniczyć w różnych formach zajęć pozalekcyjnych (np. koła biologiczne, konsultacje dla uczniów zdolnych), zaangażowanie i osiągnięcia ucznia mają wpływ na ocenianie semestralne lub końcoworoczne.

V. Narzędzia czas pomiaru i obserwacji osiągnięć edukacyjnych uczniów:

Pomiar osiągnięć uczniów odbywa się za pomocą następujących narzędzi:

- a) Sprawdzian (praca klasowa) – ocenianie sumujące – odpowiedź pisemna przeprowadzana po zakończeniu każdego działu, zapowiadany z co najmniej z tygodniowym wyprzedzeniem. Sprawdziany i prace klasowe mogą zawierać dodatkowe pytania na ocenę celującą;
- b) Kartkówka - obejmuje materiał z dwóch ostatnich tematów lekcyjnych, nie wymaga wcześniejszego zapowiadania,
- c) Odpowiedź ustna - przynajmniej raz w semestrze, pod względem rzeczowości, stosowania języka przedmiotu, umiejętności formułowania dłuższych wypowiedzi, Przy odpowiedzi ustnej obowiązuje znajomość materiału z dwóch ostatnich tematów lekcji (jednostek tematycznych), w przypadku lekcji powtórzeniowych – z całego działu;
- d) Aktywność na lekcji (uczeń otrzymuje ocenę bardzo dobrą, gdy zgromadzi pięć plusów „+” lub ocenę niedostateczną za trzy minusy „-”, gdy uzyska ich mniej, w

Zespół Szkół Nr 4 w Wałbrzychu

końcu semestru zostają one zamienione odpowiednio przy dwóch plusach na ocenę dobrą, a przy jednym na dostateczną).

e) prace domowe – są obowiązkowe zadawane z lekcji na lekcję, uczeń wykonuje pracę w zeszyte przedmiotowym, mogą być sprawdzane pisemnie wg. Kryteriów sprawdzianów lub odpowiedzi ustnych.

f) referaty – zadawane są z wyprzedzeniem tygodniowym, kryteria oceny odpowiadają ocenie wypowiedzi ustnych z uwzględnieniem zaproponowanej notatki. Oceny bardzo dobrej nie może otrzymać uczeń czytający referat. Ocenę o stopień w górę podnosi przygotowanie pomocy dydaktycznych ułatwiających zrozumienie referatu.

g) inne formy aktywności (konkursy, wykonanie pomocy dydaktycznych, itp.) – dodatkową ocenę uczeń może otrzymać za osiągnięcia w konkursach.

h) obserwacja ucznia: przygotowanie do lekcji; praca w grupie.

i) **narzędzia dodatkowe:**

- **test diagnozujący** – sprawdzają przygotowanie ucznia do egzaminu maturalnego, przystąpienie do napisania testu w wyznaczonym wcześniej terminie jest obowiązkiem ucznia, test jest oceniany zgodnie z zasadami oceny pracy pisemnej, nie podlega poprawie. Test diagnozujący może być użyty jako narzędzie badające przyrost wiedzy i umiejętności uczniów po zakończeniu nauki w danej klasie, wówczas uczniowie piszą test tzw. na wejście w klasie I liceum i po zakończeniu każdego roku szkolnego.
- **zadanie dodatkowe nadobowiązkowe** – są to zadania nieobowiązkowe o wyższym stopniu trudności dla uczniów zainteresowanych przedmiotem, chcących poszerzyć swoje wiadomości i umiejętności z dziedziny biologii, przygotowywanie materiałów na nośnikach komputerowych, długoterminowe biologiczne i ekologiczne prace badawcze.

Liczba i częstotliwość pomiarów jest zależna od klasy, liczby godzin.

VI. Oczekiwane osiągnięcia uczniów w wyniku realizacji programu nauczania to wymagania programowe na poszczególne stopnie szkolne, opisane w rozkładach materiału, ułożone według klasy, działu, taksonomii celów.

1) Wymagania

Stopień dopuszczający otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania konieczne;

Stopień dostateczny otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania konieczne i podstawowe;

Stopień dobry otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania konieczne, podstawowe i rozszerzające;

Stopień bardzo dobry otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania konieczne, podstawowe, rozszerzające i dopełniające;

Stopień celujący otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania konieczne, podstawowe, rozszerzające, dopełniające i wykraczające.

Zespół Szkół Nr 4 w Wałbrzychu

Wymagania konieczne (K) – dotyczą zapamiętywania, czyli gotowości ucznia do przypominania sobie podstawowych definicji i pojęć. Zdobyte wiadomości i umiejętności są niezbędne do dalszego kontynuowania nauki biologii.

Wymagania podstawowe (P) – dotyczą zrozumienia wiadomości. Oznacza to, że uczeń potrafi samodzielnie omawiać proste związki i zależności biologiczne.

Wymagania rozszerzające (R) – dotyczą stosowania wiadomości i umiejętności w sytuacjach typowych. Oznacza to, że biegle posługują się terminologią biologiczną oraz samodzielnie rozwiązują typowe zadania problemowe o podwyższonym stopniu trudności. Uczeń potrafi dowodzić proste związki przyczynowo skutkowe.

Wymagania dopełniające (D) – dotyczą stosowania wiadomości i umiejętności w sytuacjach problemowych. Uczeń stawia hipotezy i wyciąga wnioski z obserwacji i eksperymentów, rozwiązuje problemy w sytuacjach nietypowych. Posiada wiadomości ponadprogramowe, związane programowo z treściami nauczania.

2) Osiągnięcia

1. Znajomość funkcji fizjologicznych różnych układów organizmu ludzkiego.
2. Rozpoznawanie zagrożeń dla zdrowia człowieka i znajomość zasad działania na rzecz własnego zdrowia.
3. Rozumienie zasad dziedziczenia; dostrzeganie korzyści i zagrożeń wynikających z postępów w genetyce.
4. Znajomość przyczyn aktualnego stanu środowiska w skali lokalnej, krajowej, światowej oraz sposobów przeciwdziałania niekorzystnym zmianom.
5. Świadomość wartości różnorodności biologicznej.
6. Znajomość budowy i procesów życiowych u przedstawicieli różnych grup systematycznych roślin i zwierząt.
7. Umiejętność wyjaśniania związków między strukturą a funkcją na różnych poziomach organizacji żywych organizmów.
8. Postrzeganie funkcjonowania organizmu jako zintegrowanego układu.
9. Umiejętność analizowania zależności między środowiskiem życiowym organizmów a ich budową i funkcjonowaniem.
10. Umiejętność wyjaśniania zjawisk: zmienności, dziedziczenia i ewolucji oraz związków zachodzących między nimi.
11. Umiejętność analizowania zmian zachodzących w środowisku, oceniania ich skutków oraz odnajdywania sposobów naprawy szkód.
12. Posługiwanie się terminologią biologiczną.
13. Umiejętność prowadzenia obserwacji i eksperymentów z zastosowaniem metod poznania naukowego.
14. Umiejętność wykorzystywania różnych źródeł wiedzy do wyjaśniania zjawisk i procesów biologicznych oraz formułowania i uzasadniania własnych opinii.

VII. Kryteria wymagań na daną ocenę

a) Wypowiedzi ustne:

Celujący – odpowiedź wskazuje na szczególne zainteresowanie przedmiotem, spełniając kryteria oceny bardzo dobrej, wykracza poza obowiązujący program nauczania, zawiera treści pozaprogramowe, własne przemyślenia i oceny.

Bardzo dobry – odpowiedź wyczerpująca, zgodna z programem, swobodne operowanie faktami i dostrzeganie związków między nimi.

Zespół Szkół Nr 4 w Wałbrzychu

Dobry – odpowiedź zasadniczo samodzielna, zawiera większość wymaganych treści, poprawna pod względem języka, nieliczne błędy, nie wyczerpuje zagadnienia.

Dostateczny – uczeń zna najważniejsze fakty, umie je zinterpretować, odpowiedź odbywa się przy niewielkiej pomocy nauczyciela, występują nieliczne błędy rzeczowe.

Dopuszczający – wymagane jest przynajmniej 40% wiedzy i umiejętności przewidzianych dla pracy pisemnej, tzn. niezbędna wiedza konieczna z punktu widzenia realizacji celów przedmiotu, podczas odpowiedzi możliwe są liczne błędy, zarówno w zakresie wiedzy merytorycznej jak i w sposobie jej prezentowania, uczeń zna podstawowe fakty i przy pomocy nauczyciela udziela odpowiedzi.

Niedostateczny – odpowiedź nie spełnia wymagań podanych powyżej kryteriów ocen pozytywnych (brak elementarnych wiadomości, rezygnacja z odpowiedzi).

b) Wypowiedzi pisemne:

W przypadku sprawdzianów i prac klasowych przyjmuje się skalę punktową przeliczaną na oceny cyfrowe wg kryteriów:

100% - 96%	- ocena celująca
95% - 90%	- ocena bardzo dobra
89% - 70%	- ocena dobra
69% - 50%	- ocena dostateczna
49% - 30%	- ocena dopuszczająca
29% - 0%	- ocena niedostateczna

W przypadku kartkówek przyjmuje się skalę punktową przeliczaną na oceny cyfrowe wg kryteriów:

100% - 90%	- ocena bardzo dobra
89% - 75%	- ocena dobra
74% - 60%	- ocena dostateczna
59% - 40%	- ocena dopuszczająca
39% - 0%	- ocena niedostateczna

Ocenę celującą uczeń uzyskuje w przypadku, gdy osiągnie min 96% punktów i rozwiąże zadanie dodatkowe.

c) Aktywność ucznia może być oceniana poprzez stosowanie „+” i „-”.

5 plusów = ocena bardzo dobra, 3 minusy = ocena niedostateczna

Uczeń może otrzymać „+” za:

- aktywne włączanie się w toku lekcji
- propagowanie wiadomości przyrodniczych
- przygotowanie prostych pomocy dydaktycznych
- efektywną pracę w grupach lub z podręcznikiem
- poszukiwanie i prezentowanie materiałów związanych z bieżącymi tematami zajęć
- dbałość o wystrój i estetykę gabinetu biologicznego
- dbałość o hodowle zwierząt i roślin.

Uczeń może otrzymać „-” za:

- brak efektywnej pracy w grupie lub z podręcznikiem
- brak znajomości podstawowych pojęć i terminów biologicznych (np. komórka, tkanka)
- brak aktywnego włączania się w tok lekcji prowadzonej metodą dyskusji lub powtórzenia przerobionego materiału.
- brak zeszytu i podręcznika

VIII Formy poprawy oceny, wystawienie oceny semestralnej i końcowej:

- 1) nauczyciel sprawdza prace pisemne w terminie 14 dni roboczych,
- 2) uczeń ma możliwość jednorazowej poprawy oceny niedostatecznej ze sprawdzianu (pracy klasowej) w formie i terminie ustalonym z nauczycielem, . Poprawa jest dobrowolna, odbywa się poza lekcjami,
- 3) do dziennika obok oceny uzyskanej poprzednio ze sprawdzianu wpisuje się ocenę poprawioną,
- 4) wszystkie prace są archiwizowane (do końca roku szkolnego tj. 31.08. br)- uczniowie i ich rodzice mogą je zobaczyć i otrzymać uzasadnienie wystawionej oceny,
- 5) ocena roczna (semestralna) nie jest średnią arytmetyczną ocen.
- 6) wystawienie oceny semestralnej i na koniec roku szkolnego dokonywane jest na podstawie ocen cząstkowych, przy czym większą wagę mają oceny ze sprawdzianów, w drugiej kolejności są odpowiedzi ustne i kartkówki.
Pozostałe oceny są wspomagające.
- 7) roczna ocena klasyfikacyjna zostaje podwyższona, jeżeli uczeń spełnił przynajmniej 90% wymagań określonych przez nauczyciela,
- 8) istnieje możliwość **konsultacji** z nauczycielem w przypadku, gdy uczeń zgłosi chęć uzupełnienia braków z przedmiotu (dot. również uczniów wykazujących specyficzne trudności w nauce biologii)
- 9) W przypadku nieusprawiedliwionej nieobecności na sprawdzianie uczeń pisze zaległy sprawdzian na najbliższej lekcji.
- 10) Uczeń ma **możliwość poprawy każdej oceny ze sprawdzianu i pracy pisemnej** w terminie ustalonym z nauczycielem w ciągu 2 tygodni od ogłoszenia wyników. Poprawa oceny odbywa się poza lekcjami.
- 11) Uczeń ma możliwość poprawy oceny semestralnej w formie i terminie ustalonym z nauczycielem w uzasadnionych przypadkach:
 - * liczne **usprawiedliwione** nieobecności spowodowane leczeniem lub wypadkiem losowym
 - * zauważalna jest silna motywacja do nauki i zainteresowanie przedmiotem.

IX. Sposoby informowania uczniów.

Na pierwszej godzinie lekcyjnej uczniowie są zapoznawani z PSO. Wymagania na poszczególne oceny są udostępniane wszystkim uczniom. Wszystkie oceny oparte o opracowane kryteria są jawne zarówno dla ucznia jak i jego rodziców. Sprawdziany i inne prace pisemne są przechowywane w szkole do końca danego roku szkolnego. W trakcie realizowania celów edukacyjnych i oceniania ucznia nauczyciel przedmiotu- pomaga w samodzielnym planowaniu rozwoju i motywuje ucznia do dalszej pracy;

X. Sposoby informowania rodziców/prawnych opiekunów

O ocenach cząstkowych informuje się rodziców na zebraniach rodzicielskich lub w czasie indywidualnych spotkań z rodzicami, udostępniając zestawienie ocen. Na dwa tygodnie przed rocznym klasyfikacyjnym posiedzeniem rady pedagogicznej nauczyciel informuje w formie ustnej ucznia i za jego pośrednictwem rodziców o przewidywanej dla niego ocenie klasyfikacyjnej i możliwościach poprawy. Na miesiąc

Zespół Szkół Nr 4 w Wałbrzychu

przed klasyfikacją (semestralną lub końcoworoczną) uczniowie i ich rodzice oraz wychowawca klasy jest informowany o zagrożeniu oceną niedostateczną i możliwościami jej poprawy.

Oceny przekazuje rodzicom wychowawca, natomiast omawia nauczyciel uczący. Ponadto nauczyciel uczący informuje rodziców o aktualnym stanie rozwoju i postępów w nauce; dostarcza informacji o trudnościach ucznia w nauce biologii; dostarcza informacji o uzdolnieniach ucznia; daje wskazówki do pracy z uczniem;

XI. Uczeń o specjalnych potrzebach edukacyjnych

Ocenianie ucznia o specjalnych potrzebach edukacyjnych dostosowane jest do jego indywidualnych możliwości. Uwzględnia ono zalecenia opinii lub orzeczenia PPP, jego zaangażowanie w proces dydaktyczny oraz postępy w nauce.